

FOLYTASSA URÁNVÁROS!

– avagy helyzetkép és tennivalók Uránvárosban az EKF után

Tanulmány és beszámoló

a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa Köztér és Parkok újjáélesztése II. ütemhez kapcsolódó ESZA tevékenység megvalósításáról

2012. május 7.

Készítette: Urbanista Konzorcium¹

KIEMELÉS

Döntéshozók és érdeklődők figyelmébe a tanulmány iránti érdeklődés felkeltése céljából.

Uránváros valóban különleges hely. Míg a lakótelepekről kialakult vélemények általában leértékelők, addig Uránváros említéséhez többnyire pozitív minősítések társulnak. Akik az elmúlt hatvan évben személyes kapcsolatba kerültek a városrészrel, jellemzően kötődnek hozzá. Uránváros sok tekintetben kiemelkedik a többi lakótelep közül, városi és országos szinten egyaránt. Ennek **okaiként elsősorban városépítészeti és építészeti megoldásai, zöldfelületei, elérhetősége, intézményi ellátottsága és építésének történetisége említendő.** A különleges adottságok ellenére **azonban itt is jól megfigyelhetők a hazai lakótelepek jellemző problémái és az ezekkel együtt járó, illetve a problémákat felerősítő avulás, a szlömösödés fizikai és társadalmi jelei.**

Uránvárosban a problémák nem jelentkeznek olyan mértékben és olyan égetően, mint sok más városrészben Pécsen, vagy akár az országban. A hazai városfejlesztési gyakorlat szerint és a forráshiányos helyzet miatt ezért itt hajlamosak lehetünk a beavatkozást halogatni, szükségességét lebecsülni. Csakhogy **a városrész értékeit felélő, elfogyasztó folyamatok indultak be, s ezért a halogatás veszteségeket okoz.** Olyan pótolhatatlan veszteségeket, amelyek visszaállítására nem lesz mód, forrás, energia, akarat. Amíg a beavatkozás most még kevés befektetéssel jelentős eredményekre vezethet, addig az értékek felszívódása után több befektetéssel is csak kevesebb eredmény érhető el.

Nem lehet kérdés, hogy a nagy lakótelepek problémáinak megoldására kormányzati programot kell kidolgozni, hiszen ahogy a lakótelepek lakói, úgy a városok is magukra lettek hagyva: a lakótelepek létrehozója, az állam kivonult, a városokra hagyva az akkor még nem sejthető problémákat. Nyugat-Európa számos országában dolgoztak ki, és valósítottak (valósítanak) meg lakótelep rehabilitációs programokat. E programok tanulmányozása, tapasztalataik megismerése elengedhetetlen ma, amikor **a problémák már halaszthatatlanná teszik a beavatkozások tervezését. Az országos rendszer kidolgozására való várakozás nem ok a tétlenségre.** A lakótelepek terhei ugyanis helyben jelentkeznek, a szlömösödés, **a leértékelődés következményei helyben okoznak gazdasági és társadalmi feszültségeket.** A városok tehát nem érhetik be a várakozással, nem mondhatnak le a kezdeményezésről, illetve a folyamatok befolyásolásáról. A rendelkezésükre álló eszközökkel cselekedniük kell.

Javaslatunk többek között arra irányulnak, (1) hogyan vállalhatja az önkormányzat aktív szerepet az Uránvárosban zajló folyamatok pozitív befolyásolásában; (2) ennek keretében miként hasznosulhatna a városrészben az EKF keretében megvalósított köztér megújítási beruházás; (3) miképpen tarthatna igényt Pécs országos forrásokra azzal, hogy Uránvárosban lakótelep revitalizációs mintaprojektet valósít meg, és ezzel előremozdítja az országos probléma megoldását.

¹ A tanulmány és jelen 'kiemelés' szövegének szerzői: Berkecz Balázs, Horváth András, Patartics Zorán

Munkánk nem egy kidolgozott koncepció, vagy konkrét akcióterv. **Célunk az volt, hogy felszínre hozzuk a problémákat, és rámutassunk megoldásuk lehetséges irányaira, a hitünk szerint szükséges szemléletre, az elvégzendő feladatokra.** Szeretnénk, ha a szemlélet, a komplexitás jelentősége éppúgy megjelenne a gondolkodásban, mint az egyes elemek átélhetősége, kézzel foghatósága. Ezért **javaslataink között egyaránt vannak általános, rendszer szintű és konkrét elemek is.** Mindezek tervezhető és elviselhető forrásokat igényelnek, **jellemzően nem haladják meg az önkormányzat anyagi teljesítőképességét.**

Uránvárosban számos kiaknázatlan lehetőség rejlik. Nincs más dolgunk, mint ezeket felszínre, és működésbe hozni. Fel kell ismerni a lehetőségeket, az összefüggéseket, és építeni kell rájuk úgy, hogy az értékek egymást felerősítő módon összeadódjanak, és újabb potenciálokat hozzanak működésbe.

Példának okáért a jellemzően kislakásokat magában foglaló lakótelep esetében valószínűsíthető, hogy az autók számának jelentős növekedésével nem kell számolnunk, sőt a globális folyamatok (válság és olajár növekedés, a fenntarthatóság egyre fontosabbá váló szempontjai) akár a csökkenés irányába is mutathatnak. Ennek köszönhetően nem válik szükségessé, hogy a zöldfelületeket jelentős részben parkoló építésére áldozzuk fel. A zöldfelületek felértékelésével összhangot teremthetünk a szükségletek és az adottságok között: a kevés autó sok zölddel párosul. Azok számára, akik kislakást választanak, vonzóbb hely lehet Uránváros, ha ez a zöldfelület megújul, és a közlekedés más módzatai valódi alternatívát kínálnak, különös tekintettel a tömegközlekedésre és a kerékpározásra. Egy ilyen kombináció már nem csak sokak számára vonzó, de könnyen vonzóvá is tehető, azaz a városrésznek marketinget lehet építeni: jól eladható az a lakótelep, amelynek barátságos és minőségi a környezete, jók a lakásai, autó nélkül is biztosított jó elérhetősége, sőt kifejezetten jó lehetőségeket teremt a kerékpáros közlekedésre. Mindezek megjelenítése, a városrész értékeinek rendszerezése és (professzionális) tudatosítása pedig magát a közösséget, az ott élők viszonyulását is erősítheti. Amennyiben pedig a városrészben elkölthető önkormányzati pénzek egy részét ösztönző modellekben használjuk fel, az ugyancsak pozitív társadalmi folyamatokat generálhat, és lehetőséget teremt arra, hogy a városrészi értékeket fedésbe hozzuk az egyéni érdekekkel. Egy ilyen modell lehetne például az önkormányzat szerepvállalása, amelynek keretében úgy újít meg játszótereket (zöldfelületeket), hogy annak feltételül szabja a határos társasházak előre rögzített feltételrendszer szerinti összehangolt, szakszerű és a városrészi szempontokat is szem előtt tartó (színezés, ablakok, stb.) felújítását. A modellnek köszönhetően minden felhasznált forrás megsokszorozottan hasznosulhat, hiszen a lakás és a ház szakszerűsége, a tömb városrészi egységessége, a környezet minősége, és a tulajdonosok fejlettebb együttműködő képessége is vonzóbbá teszi az ingatlanokat. Végeredményben a lakások árában és a közösség állapotában lehet mindez mérhető. A felértékelődés a lakók minőségi kicserélődését indíthatja el, és a már említett városrész marketing (márkázás) és az ösztönző elemek hatásai összeadódnak.

Természetesen ez csak egy a sok összefüggés közül, de ezen keresztül is szeretnénk hangsúlyozni, hogy **minden mindennel összefügg, és csak az ezt szem előtt tartó komplex szemlélettel lehet számottevő eredményeket elérni. A felértékelő beavatkozások vezethetnek el oda, hogy Uránváros holnap már ne csupán a bányász lakótelep emlékével legyen azonosítható, hanem egy vitális, megújult városrészt lássunk benne** – példának okáért talán – egy fiatalodó, barátságos, zöld Uránvárost. Tanulmányunkat azoknak ajánljuk figyelmébe, akiket komolyabban érdekel, mik az első lépések az ehhez vezető úton.

...

A tanulmány és beszámoló a **FAL** weboldalról letölthető:
www.ekf.afal.hu/uranvaros